

ИСТОРИЈАТ ФОНДА „ИВАН ТАБАКОВИЋ“ СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ

Одељење ликовне и музичке уметности Српске академије наука и уметности још у априлу 1970. године донело је одлуку о установљавању Академијине награде за најзначајнија дела на пољу ликовне и музичке уметности. Готово читаву деценију касније Иван Табаковић и Недељко Гвозденовић, академици заслужни за оснивање Галерије САНУ и руковођење Галеријом, започели су са остваривањем варијанте те замисли. Тако је Савет Галерије САНУ 1976–1977. предвидео да с ретроспективне изложбе Ивана Табаковића у Музеју савремене уметности откупи неколико слика академика Табаковића. Уметник је овластио супругу „да се накнада која би била исплаћена за откуп слика задржи у Академији и од ње формира фонд Ивана Табаковића из кога би се награђивали млади који се истичу у области истраживања ликовних уметности“.

Почетком 1978, после Табаковићеве смрти, Српска академија наука и уметности обратила се Републичкој заједници културе тражећи средства за откуп седам уметникових радова насталих од 1938. до 1975. године (*Кафана „Слобода“ у Новом Саду, Поглед са Сењака, Кристали – зрачења, Светло и тама, Светло, Нове тајне, Прометеј*), по избору Комисије за откупе САНУ, а према прелиминарном договору самог Табаковића с председником Комисије Недељком Гвозденовићем. Тај захтев ни у децембру 1980. није био решен, нити су средства била одобрена, али како су слике биле уведене у инвентар Уметничке збирке, на предлог Извршног одбора, Председништво САНУ донело је начелну одлуку о оснивању фонда, док је формално-правно оснивање морало сачекати прибављање средстава за откуп слика.

Уметникова удовица Ратислава Слава Табаковић залагала се за формирање уметниковог фонда, за који је, у складу са иницијативом академика Ивана Табаковића, желела да приложи средства добијена од откупа поменутих слика. Било је предвиђено да средства за награде буду обезбеђена од двогодишње камате на орочени износ главнице који је Табаковићева удовица наменила Академији.

После решавања административних проблема, одобравања кредита, неопходне ревалоризације слика условљене инфлацијом, уз материјалну помоћ Републичке заједнице културе, Српска академија наука и уметности 1982. године коначно је основала Фонд „Иван Табаковић“. Правила Фонда заведена су 1984. године.

Циљ Фонда, који је под патронатом Одељења ликовне и музичке уметности САНУ и којим управља Председништво Академије, јесте награђивање изложби и дела уметника из свих области ликовних и примењених уметности, као и дела из области нових уметничких истраживања на овом пољу. Награда, која треба да унапреди уметност и која се може добити само једном, додељује се „сваке друге године аутору дела ... за које се оцени да представља остварење од изузетног значаја, а које је било изложено или јавно приказано у раздобљу између две награде“.

Пет чланова жирија за доделу награде из Фонда „Иван Табаковић“ – то јест чланове Управног одбора Фонда „Иван Табаковић“ Српске академије наука и уметности, са четворогодишњим мандатом – предлаже Одељење ликовне и музичке уметности САНУ из својих редова, а њихов избор потврђује Председништво САНУ. Председник Управног одбора Фонда „Иван Табаковић“ јесте, по службеној дужности, секретар Одељења ликовне и музичке уметности. Одбор одлуке доноси већином гласова укупног броја чланова. У раду Управног одбора Фонда „Иван Табаковић“, када он делује као жири за

доделу награде, учествују и два реномирана стручњака по избору Одбора и на његов позив.

У саставу првог Управног одбора Фонда 1984. године били су академици Станојло Рајичић, председник, Пеђа Милосављевић, Олга Јеврић, дописни чланови САНУ Стојан Ћелић и Миодраг Мића Поповић и историчари уметности др Јерко Денегри, кустос Музеја савремене уметности, и проф. др Лазар Трифуновић; после смрти Лазара Трифуновића изабрана је Гордана Харашевић, кустос Галерије САНУ. Касније су у Управном одбору деловали и академици Љубица Сокић, Младен Србиновић, Радомир Рељић, Никола Јанковић, Дејан Деспић, Светомир Арсић Басара, Душан Оташевић, Милан Лојаница и историчари уметности Јован Деспотовић и др Никола Шуица.

Чланови жирија бирају добитника међу излагачима у релевантним београдским галеријама, како на групним тако и на самосталним изложбама, или међу онима који су јавно приказали своје дело. Добитник награде мора бити аутор слојевитог, мисаоног, ликовно богатог остварења, од изузетног значаја за развој ликовне мисли, дела високих уметничких домета у сферама истраживања самог Ивана Табаковића, у чији се спомен награда додељује.

Прва награда из Фонда додељена је 1984. године Предрагу Нешковићу. Укупно било је четрнаест лауреата.

У новембру 1984, у име жирија за доделу награде из Фонда „Иван Табаковић“, Савету Галерије САНУ обратио се Миодраг Мића Поповић, тада дописни члан САНУ: „Жири за доделу награде [...] одлучио је да замоли Савет галерије за дозволу да се награђеним уметницима приреди изложба радова награђеног уметника а у делу галерије где се налази Уметничка збирка САНУ. Чланови жирија сматрају да би се тиме не само популарисало дело награђеног уметника, већ да би се, изложбама везаним за награду *Иван Табаковић*, увек одавала дужна пошта нашем знаменитом уметнику. [...] На састанцима Савета Галерије САНУ већ је бивало говора да би Галерија требала повремено да приређује изложбе уметника који нису чланови САНУ и да на тај начин на ширем плану учествује у збивањима наше савремене уметности. Члановима жирија за награду *Иван Табаковић* чини се да би и у ову сврху изложба добитника награде била добродошла.“ Савет је прихватио овај предлог жирија за награду, према којем би се „у оквиру устаљеног термина за доделу награде приредила изложба добитника у простору Уметничке збирке“. Било је предвиђено да те изложбе трају две седмице.

Награда је, тако, у почетку подразумевала новчани износ и изложбу у Галерији САНУ, пропраћену каталогом – *Изложбеним новинама* до 1995, а касније *Изложбеном свеском*. Изложбе су у континуитету приређиване од 1984. до 1998. године, па онда 2013. и 2015, да би се 2015. одржала и групна изложба свих награђених којима до тада изложба још није организована.

Добитницима се уручује повеља о додељивању награде (првобитно је исписивана руком, са сувим жигом, у нарочитим корицама), као и плакета с ликом Ивана Табаковића. Њу је поручила Слава Табаковић, а аутора је препоручила академик Олга Јеврић. Забележено је да је аутор плакете Ј. Тодоровић. Према отиску са оригинала, плакете израђује проф. Игор Милићевић. Раније је тај посао обављао проф. Бранко Стајевић, ангажован и приликом израде плакете као консултант.

Свечана додела обухвата сам чин уручења награде; образложење представља члан Одбора за доделу награде. Свечаност обухвата и емитовање филма о Ивану Табаковићу,

евентуално и концертни део програма, као и приказивање одговарајућих видео-прилога у Изложбеном салону Галерије САНУ, а касније, од 2000. године, у Клубу САНУ.

У временима економске кризе, услед девалвације, средства Фонда губила су вредност. Нестала је финансијска основа награде, а све чешће су недостајала и средства за изложбе добитника. Последња редовно одржана била је изложба Милете Продановића *Похвала руци*, приређена 1998. године. После ње организована је само још једна – изложба добитника награде Фонда – Миодрага Табачког, приређена 2013. године залагањем и средствима самог уметника. Милица Стевановић излагала је у Галерији САНУ већ као члан САНУ средином 2015. године.

Одељење ликовне и музичке уметности, на иницијативу Милице Стевановић 2001. године, дало је подстрек да се изложбе добитника награде из Фонда обнове. Извршни одбор САНУ донео је одлуку о приређивању групне изложбе добитника који нису излагали у Академијиној Галерији.

Галерија Српске академије наука и уметности заједничком изложбом дотадашњих добитника награде из Фонда „Иван Табаковић“ који се до тада нису представили јавности у њеном Изложбеном салону, враћајући дуг нашим реномираним ствараоцима, почетком 2015. године допринела је чувању успомене на Ивана Табаковића – једног од својих оснивача и једног од најособенијих интелектуалаца наше ликовне сцене XX века.